

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії та права

Остапенко О.Г., старший викладач

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни «Підприємницьке право»

для студентів спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій»

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗМІСТ

1. Поняття, види та етапи легалізації.
2. Загальний порядок державної реєстрації юридичних осіб — суб'єктів підприємництва.
3. Загальний порядок державної реєстрації фізичних осіб — суб'єктів підприємництва.
4. Реєстрація внесення змін та доповнень в установчі документи юридичної особи.
5. Загальні положення щодо реєстрації припинення суб'єктів підприємництва.
6. Спеціальний порядок реєстрації суб'єктів підприємництва.
7. Загальні положення ліцензування та патентування підприємницької діяльності.

1. Поняття, види та етапи легалізації

Легалізація розглядається як узаконення чи надання законної сили, перехід на легальне положення. В більшості випадків легалізація пов'язується з державною реєстрацією суб'єкта, але деякі види легалізації мають перманентний характер (необов'язковий), наприклад, ліцензування, патентування).

Легалізація є необхідною обов'язковою передумовою для участі у підприємницьких відносинах; вона свідчить про намір особи здійснювати підприємницьку діяльність на законних підставах і через легалізацію особи реалізують своє право на зайняття підприємницькою діяльністю і, відповідно, набувають підприємницьку правосуб'єктність.

Сутність легалізації проявляється у здійсненні ряду послідовних юридично значимих дій спрямованих на набуття прав і обов'язків підприємця. Відповідно легалізацію поділяють на:

- ✓ внутрішню;
- ✓ зовнішню.

Внутрішня легалізація проявляється в ініціативній стадії, проходить організаційну стадію і закінчується формалізацією (вибір керівника; організаційно-правової форми; виду діяльності; місцезнаходження). Така внутрішня легалізація є передумовою зовнішньої легалізації, яка починається процедурою державної реєстрації, після якої слідує статистична, дозвільна, податкова, банківська, пенсійна, страхова, пожежна, санітарна тощо, а також спеціальна (ліцензування, сертифікація, акредитація тощо).

Під легалізацією розуміють певну послідовність юридично значимих дій особи по реалізації власного права на заняття підприємництвом з метою узаконення цієї діяльності.

Таким чином, легалізація виконує контрольну функцію, що має за мету дотримання законодавства щодо виконання умов здійснення підприємництва, ведення Єдиного державного реєстру суб'єктів підприємництва, забезпечення пріоритетів національного товаровиробника тощо.

Легалізація проводиться у заявочному та дозвільному порядку (заява в органи внутрішніх справ, податкові органи).

ГК у ст. 58 та ст. 59 встановлює загальні положення державної реєстрації створення та припинення суб'єктів господарювання. Але порядок державної реєстрації детально врегульований спеціальним нормативним актом Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності” від 15 травня 2003 р.

2. Загальний порядок державної реєстрації юридичних осіб — суб'єктів підприємництва

Державна реєстрація — це засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також здійснення інших передбачених законом реєстраційних дій шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру (ст. 4 Закону).

Державна реєстрація проводиться державним реєстратором виключно у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній міст Києва та Севастополя державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи (це місцезнаходження постійно діючого виконавчого органу особи, а у разі його відсутності — місцезнаходження органу або особи, уповноваженого діяти від імені юридичної особи без довіреності) або за місцем проживання фізичної особи — підприємця.

Документи, які подаються державному реєстратору викладаються державною мовою. Вони передаються особисто або надсилаються рекомендованим листом.

Закон передбачає можливість резервування найменування юридичної особи (ст. 23). Для резервування найменування засновник або уповноважена ним особа подають державному реєстратору:

- 1) заяву про резервування найменування;
- 2) документ, що підтверджує внесення плати за це (розмір плати — два неоподаткованих мінімумів доходів громадян) — квитанція банку.

Резервування здійснюється протягом 3-х робочих днів з дати надходження документів. У разі відсутності в Єдиному державному реєстрі найменування юридичної особи, тожогого тому, яке зазначено в заяві про резервування найменування юридичної особи, державний реєстратор вносить до Єдиного державного реєстру запис про резервування найменування юридичної особи і видає (надсилає рекомендованим листом) довідку про резервування найменування юридичної особи, яка дійсна протягом двох місяців (для відкритих акціонерних товариств – протягом 9 місяців).

Для проведення державної реєстрації юридичної особи надаються наступні документи (ст. 24 Закону):

- 1) заповнена реєстраційна картка на проведення реєстрації;
- 2) у передбачених законом випадках копія рішення засновників (уповноваженого органу) про створення юридичної особи;
- 3) два примірники установчих документів;
- 4) документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору (десять неоподаткованих мінімумів доходів громадян);
- 5) інші, передбачені ст. 24 Закону, документи (довідка про здійснення резервування).

Державний реєстратор за відсутності підстав для відмови у проведенні реєстрації повинен внести до реєстраційної картки ідентифікаційний код заявника відповідно до умов Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України та внести до Єдиного державного реєстру запис про реєстрацію. Строк державної реєстрації не повинен перевищувати 3-х робочих днів з дати надходження документів.

Не пізніше наступного робочого дня з дати реєстрації засновнику видається свідоцтво про державну реєстрацію і один примірник установчих документів.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати реєстрації повинен передати відповідним органам статистики державної податкової служби, пенсійного фонду України, фондів соціального страхування повідомлення про проведення реєстрації із зазначенням номера і дати внесення запису до реєстру та відомості з реєстраційної картки.

3. Загальний порядок державної реєстрації фізичних осіб — суб'єктів підприємництва

Порядок державної реєстрації фізичної особи, яка має намір стати підприємцем, регулюється розділом 5 Закону. Для проведення реєстрації така особа подає наступні документи:

- 1) заповнену реєстраційну картку;
- 2) копію довідки про включення заявника до державного реєстру фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів;
- 3) документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору (два неоподаткованих мінімумів доходів громадян).

Строк державної реєстрації не повинен перевищувати двох робочих днів з дати надходження документів. Свідоцтво про реєстрацію оформлюється і видається особі не пізніше наступного робочого дня з дати реєстрації.

Державний реєстратор повідомляє, не пізніше наступного дня з дня реєстрації, відповідні органи про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця (аналогічно юридичній особі).

4. Реєстрація внесення змін та доповнень в установчі документи юридичної особи

Зміни до установчих документів юридичної особи, а також зміна прізвища та (або) імені, та (або) по-батькові, або місця проживання фізичної особи підприємця підлягають обов'язковій державній реєстрації шляхом внесення відповідних змін до записів Єдиного державного реєстру (збір становить 30% реєстраційного збору).

Відокремлені підрозділи юридичної особи не реєструються.

Внесення змін до установчих документів оформлюється окремим додатком (на титульній сторінці додатку робиться відмітка, що ці документи є невід'ємною частиною установчих документів) або викладенням установчих документів у новій редакції.

Для такої реєстрації подаються наступні документи (ст. 29 закону):

- 1) реєстраційна картка;
- 2) нотаріально засвідчена копія рішення засновників, якими затверджено зміни до установчих документів;
- 3) оригінал установчих документів з відміткою про їх державну реєстрацію;
- 4) два примірники змін до установчих документів;
- 5) документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору.

Державний реєстратор приймає рішення про державну реєстрацію змін до установчих документів і не пізніше наступного робочого дня з дня проведення такої реєстрації видає один примірник оригіналу установчих документів в новій редакції, один примірник у старій редакції з відміткою про проведення реєстрації та повідомляє про реєстрацію відповідні органи.

Скасування державної реєстрації змін до установчих документів здійснюється на підставі судового рішення в порядку передбаченому ст. 31 закону.

Державна реєстрація змін до відомостей про фізичну особу – підприємця передбачена ст. 45 закону. Для державної реєстрації таких змін подаються наступні документи:

- 1) заповнена реєстраційна картка;
- 2) оригінал свідоцтва про державну реєстрацію;
- 3) документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору.

5. Загальні положення щодо реєстрації припинення суб'єктів підприємництва

Порядок державної реєстрації припинення юридичної особи передбачено розділом IV закону. Юридична особа припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам – правонаступникам в результаті злиття, приєднання, поділу, перетворення (реорганізації) або в результаті ліквідації за рішенням прийнятим засновниками (учасниками юридичної особи) або уповноваженим ними органом, за судовим рішенням або за рішенням органу державної влади прийнятим у випадках передбачених законом. Юридична особа є такою, що припинилася з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи.

Розділ VI закону передбачає порядок державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця у разі:

- 1) прийняття такою особою рішення про припинення підприємницької діяльності;
- 2) смерті особи; постановлення судового рішення про оголошення особи померлою або визнання безвісно відсутньою;
- 3) постановлення судового рішення про припинення підприємницької діяльності такої особи (банкрутство, здійснення діяльності, забороненої законом);

- 4) постановлення судового рішення про визнання особи недієздатною або обмеження обсягу дієздатності.

6. Спеціальний порядок реєстрації суб'єктів підприємництва

Для окремих організаційних форм підприємництва законодавство може встановлювати інший спеціальний порядок державної реєстрації (як правило, стосовно тих видів діяльності, які безпосередньо стосуються національної безпеки України, чи виключної компетенції держави: системи грошового обігу, засобів масової інформації, фондових бірж, вищої освіти, охорони здоров'я).

Цей порядок характеризується наступними рисами:

- 1) стосується лише тих видів діяльності чи організаційно-правових форм, які прямо встановлені законом.
- 2) здійснюється центральними органами виконавчої влади чи загальними державними центрами (НБУ, Міністерство фінансів);
- 3) здійснюється на підставі спеціальних відомчих актів;
- 4) встановлюються спеціальні вимоги щодо статутного фонду, організаційно-правової форми, кваліфікації засновників, змісту діяльності тощо;
- 5) стосується юридичних осіб, створених у дозвільному порядку;
- 6) більший термін реєстрації (до 30 днів);
- 7) підвищений розмір реєстраційного збору.

7. Загальні положення ліцензування та патентування підприємницької діяльності.

Відносини, пов'язані з ліцензуванням певних видів господарської діяльності, регулюються законом “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 1 червня 2000 р.

Ліцензування банківської, зовнішньоекономічної діяльності, каналів мовлення, освіти, електроенергетики, використання ядерної енергії, інтелектуальної власності, виробництва й торгівлі спиртом, алкогольними напоями та тютюновими виробами регулюється окремими законами.

Стаття 9 закону передбачає біля 60-ти видів діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Для отримання ліцензії на кожен вид діяльності подається заява про її видачу до відповідного органу, що видає ліцензії.

Ліцензія – це документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта господарювання – ліцензіата – на ведення зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов.

За способом дозволу ліцензії бувають:

- 1) відкриті (з загальним опублікованим дозволом займатися вказаною діяльністю на термін не менше 1 місяця);
- 2) генеральні (дозвіл на заняття певною діяльністю, операціями з певними товарами чи з певною країною або їх групою на вказаний в ліцензії період ліцензування);
- 3) виключні (надають монопольне право на здійснення певного виду діяльності. Використовуються вкрай рідко);
- 4) разові (видаються на здійснення кожного окремого виду діяльності конкретним суб'єктам на період не більший, ніж технологічно необхідний для здійснення такої ліцензованої операції).

Рішення про видачу ліцензії приймає орган ліцензування у строк не пізніше, ніж десять робочих днів з дати надходження заяви та доданих до неї документів.

Строк дії ліцензії встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, але не менше, ніж три роки.

У сферах, пов'язаних з торгівлею за грошові кошти (готівка, чеки, інші форми розрахунків та платіжні картки), обміном готівково-валютних цінностей (готівкові платіжні засоби, платіжні картки), у сфері грального бізнесу та побутових послуг, інших визначених законом сферах між здійснюватись патентування такої діяльності (закон “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” від 23 березня 1996 р.).

Торговий патент – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта господарювання займатися певними видами діяльності впродовж встановленого строку.

Спеціальні торгові патенти – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта господарювання на особливий порядок оподаткування. Крім того, передбачається існування короткострокових та пільгових патентів.

Підставою для придбання патенту є заява суб'єкта до органу державної податкової служби.

Патент видається в 3-х денний термін з дня подачі заявки.

Питання для самоконтролю:

- 1. Розкрийте поняття, види та етапи легалізації.*
- 2. Визначте сутність державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.*
- 3. Охарактеризуйте порядок державної реєстрації резервування найменування юридичних осіб*
- 4. Розкрийте порядок державної реєстрації юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.*
- 5. Дайте характеристику порядку державної реєстрації фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.*
- 6. Проаналізуйте порядок державної реєстрації внесень змін та доповнень до установчих документів юридичних осіб та зміни відомостей про фізичну особу – суб'єкта підприємництва.*
- 7. Зазначте загальні підстави реєстрації припинення фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності.*
- 8. Визначте загальні підстави реєстрації припинення юридичної особи – суб'єкта підприємництва.*